

Teknas innspill til Statsbudsjettet 2024

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 104 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Ekstremværet Hans er en påminnelse om at vi dessverre er på etterskudd med å tilpasse infrastrukturen til dagens og framtidens klima. Et viktig eksempel på dette er vann- og avløpssektoren. Investeringsbehovet i sektoren er stort i årene som kommer. Dette er løftet fram i flere representantforslag som nå er til behandling i Stortingets kommunal- og forvaltningskomite. En viktig årsak til dette er et stort vedlikeholdsetterslep i kommunene. I tillegg fører klimaendringene, med økende nedbør og hyppigere styrtregn, til at overvann blir en stadig viktigere faktor som kommunene må hensynta i sine beslutninger. Riksrevisjonen har konstatert at mange kommuner ikke legger til grunn oppdaterte data for dagens og framtidens klima i sine risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser), jfr. dokument 3:6 (2021–2022). Konsekvenser av mangelfulle ROS-analyser og etterslep på oppgradering og vedlikehold er flere kostbare skader på ledninger, bygg og infrastruktur og økt miljøbelastning, som eksempelet med natur- og miljøutfordringene i Oslofjorden viser. På toppen av dette, kommer eventuelle økonomiske konsekvenser av EU-kommisjonens forslag til nytt avløpsdirektiv.

Politikk for VA-sektoren må ses i sammenheng med politikk for håndtering av overvann. Tekna har gitt egne innspill om dette til Stortingets energi- og miljøkomite. Bedre analyser av klimarisiko fra overvann og tilpasningstiltak på grunnlag av dette, kan i mange tilfeller redusere behovet for investeringer i vann- og avløpsanlegg. Likevel vil det med bedre analyser og tilpasningstiltak være behov for store investeringer.

VA-sektoren trenger en sterkere finansiering (kap. 500)

Tekna mener det er på tide å anerkjenne vann og avløp som en grunnleggende infrastruktur i samfunnet. Vi må også erkjenne at vann- og avløpssektoren er underfinansiert og at mange års forsømmelser gir en regning som nå må betales.

Stortinget må ta ansvar og aktivt oppfordre kommunene til å øke gebyrer og gjennomføre nødvendige oppgraderinger og investeringer. Diskusjoner i Stortinget om å senke miljøkrav og begrense gebyrer vil minske lysten blant representanter i landets kommunestyre til å vedta nødvendige prosjekter.

Mange kommuner har tatt tak i og har vedtatt oppgraderinger og fornyelser for å møte krav til kvalitet, miljø og beredskap. Oslo har som eksempel etter 80 års utsettelse, endelig begynt bygging av tunnel for å sikre reservevannforsyning til hovedstaden. Regningen vil sendes til abonnentene, og for mange typer boliger vil gebyrene doubles. Andre kommuner i distriktene har også tatt tak og investerer nå i nye anlegg og øker sine gebyrer.

Investeringer i vann- og avløpssektoren, vil ofte være lånefinansiert. Mange kommuner har høy gjeldsgrad. Økte renter rammer også kommunene og kan være til hinder for også helt nødvendige investeringer.

Tekna mener Stortinget må vurdere om staten bør ta en mer aktiv rolle for å sikre nødvendige investeringer i vann- og avløpssektoren. Tekna vil her peke på en modell med statlig rentekompensasjon til kommunene, etter modell fra den ordningen som nå er foreslått for investeringer i skolebygg (under Kunnskapsdepartementets budsjett).

Tekna foreslår på denne bakgrunn at Stortinget ber regjeringen vurder ulike ordninger for at staten kan bidra til nødvendige oppgraderinger og investeringer i vann og avløpssektoren. Dette kan for eksempel være en generell eller behovsbasert ordning med rentekompensasjon eller en ordning der deler av lånet kan ettergis ved innfrielse av miljøkriterier.

Kompetanseutfordringen innen VA

I en undersøkelse til Teknas medlemmer ansatt i kommunene svarer over halvparten at kommunen ikke får tak i spisskompetanse innen VA-området og at mange oppgaver derfor ikke blir løst. Kommunene forsøker å løse kompetanseutfordringen dels ved å leie inn konsulenter, dels ved å ansette folk uten tilstrekkelig kompetanse, og dels ved interkommunalt samarbeid. 90 prosent av respondentene i undersøkelsen svarer at behovet for interkommunalt samarbeid vil øke i framtiden.

Dårlig finansiering av oppgavene og et lavt lønnsnivå har gitt en situasjon hvor rekrutteringen av VA-spesialister er synkende, samtidig som oppgavene og utfordringene øker. I en slik situasjon er det naturlig at man samler den kompetansen som finnes i større faglige fellesskap på tvers av kommunene.

Tekna mener at Stortinget må be regjeringen utrede økonomiske og andre insentiver til en regionalisering av vannforvaltningen for å sikre kompetanse og gjennomføringskraft i små kommuner slik det er foreslått i mulighetsstudien for VA-sektoren (2022).